

Рогатюк Ігор Володимирович, старший викладач відділу підготовки прокурорів з нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство, Інституту підвищення кваліфікації прокурорів Національної академії прокуратури України, кандидат юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник

ІНСТИТУТ ВИКРИВАЧІВ В УКРАЇНІ: БУТИ ЧИ НЕ БУТИ

Проблема корупції не нова для України, а також для інших країн світу. Кожна держава намагається вирішити її по своєму. Одні - вдаючись до класичних перевірених методів протидії, покладаються виключно на результати роботи правоохоронних органів; інші - застосовують нові, інноваційні шляхи, задіюючи в такий спосіб громадськість, окремих свідомих громадян, що не згодні миритися із зловживаннями, перевищенням службових повноважень всередині організацій, органів та колективів у яких вони власне працюють і стають свідками кричущих фактів корупційних правопорушень. Отже, Україна з недавніх пір також обрала шлях новітньої протидії намагаючись застосовувати у протидії з цим явищем таких громадян, що являють собою викривачів корупції.

Свідченням цього є прийняття у 2014 році Верховною Радою Закону України «Про запобігання корупції», що визначає викривача як особу, яка надає допомогу в запобіганні і протидії корупції, особу, яка за наявності обґрунтованого переконання, що інформація є достовірною, повідомляє про порушення вимог цього Закону іншою особою. Викривачі, в тому числі на підприємствах, перебувають під захистом держави [1].

Базовим документом у цій сфері є Конвенція ООН проти корупції [2], яка у ст. 33 також говорить про захист осіб, які повідомляють інформацію про корупцію.

Наша стаття присвячена тому, щоб донести думку до усіх зацікавлених у процесі протидії корупції. Мета її полягає у формулюванні законодавцем необхідності захисту викривачів. Цей захист має носити не формальний, а дійсно реальний характер. Людина повинна бути впевненою у тому, що внаслідок викриття нею фактів корупції вона залишиться недоторканою від корупціонера та буде забезпечена заходами захисту як процесуального так і фінансового характеру.

До прикладу, у законодавстві низки країн передбачено не лише гарантії захисту викривачів, а й можливість застосування фінансових

стимулів до осіб, які повідомляють про порушення (від 10% до 30% від суми відшкодованих коштів у Сполучені Штати Америки, до 2 млн доларів у Південній Кореї). Таким чином, світові стандарти у сфері захисту викривачів свідчать про те, що кожна держава самостійно вибудовує цей захист з урахуванням, в тому числі, особливостей національного законодавства та системи права [3].

На жаль у нас поки що таких гарантій до цих осіб не застосовано. Не дивлячись на досить велику кількість ініціатив громадянського суспільства [4] Верховна Рада, за два роки після внесення законопроекту, що регулює зазначене питання так і не спромоглася прийняти його як Закон [5].

Але навіть небажання приймати прогресивні закони парламентарями не зупиняє мужніх українських громадян проводити таку викривальну діяльність. Йдеться про суддю викривача Ларису Гольник, журналістів Наталію Седлецьку, Кристину Бердинських та багатьох інших, свідомих громадян. До речі більшість матеріалів журналістських розслідувань ґрунтуються на показах викривачів [6]. Однак, викривачі дивлячись, на те, що відбувається із журналістами, які озвучують їх інформацію, бажають залишитися невідомими.

Отже, для вирішення цієї проблеми, потрібно конструктивно доопрацювати вказаний законопроект, що знаходиться останні роки в стінах ВРУ у якому чітко виписати реальний захист викривачів, котрий полягатиме у дієвих процесуальних та фінансових гарантіях. Лише у такому разі суспільство отримає реальний результат боротьби з корупцією.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовт. 2003 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16.
3. Дещо про міжнародний досвід у сфері захисту викривачів // Юридична газета online. URL: <http://jur-gazeta.com/publications/practice/inshe/deshcho-pro-mizhnarodniy-dosvid-u-sferi-zahistu-vikrivachiv.html>.
4. Електронний посібник «Викривачі». URL: <http://vykryvachi.trudovi.org/pro-proekt/>.
5. Ініціатива 11. Законодавчий захист викривачів в Україні. URL: https://m.facebook.com/initiative11/?__nodl&refsrc=https%3A%2F%2Fwww.facebook.com%2Finitiative11%2F&ref=www.facebook.com&_rdr.
6. Проект Закону про захист викривачів і розкриття інформації про шкоду або загрозу суспільним інтересам : Проект Закон України від 20 лип. 2016 р. № 4038. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59836.